

I och med denna söndag avslutas jultiden. I morgon måndag börjar tiden ”under året”, första veckan.

Första läsningen: **Jes 40:1-5, 9-11** (*Herrens härlighet skall uppenbaras, och alla människor skall se det*)

Jesus kom med **tröst** och ännu mer tröst. Adventstidens glada och tillitsfulla förväntan är tillbaka en kort stund med dessa ord av Jesaja. Så välkomnar kyrkan Jesus vid Jordan. Vi vet att han kommer med mildhet och godhet.

Andra läsningen: **Tit 2:11-14; 3:4-7** (*Han har räddat oss med det bad som återföder och förnyar genom Den heliga anden*)

Guds nåd räddar oss. Vi lär oss att säga nej till synden (v. 12). Det låter som *avsägelserna av synden och djävulen* i dopritualet. Flera delar av denna läsning låter som citat ur kyrkans liturgi. Det var de kanske redan på Paulus tid. Stilen är högtidlig, med tydliga paralleller till acklamationer, hyllningsrop till romerska kejsare, som ansågs vara gudomliga. **Vår store Gud och frälsare** (så kallades kejsarna) är Jesus. Han gör oss rättfärdiga i dopet (”badet” i v. 5), och delar gärna sitt eviga liv med oss (v. 7).

Evangelium: **Luk 3:15-16, 21-22** (*När Jesus hade blivit döpt och stod och bad, öppnade sig himlen*)

I Lukas evangelium spelar *bön* en stor roll. Jesu offentliga verksamhet börjar och slutar hos Lukas med bön (jfr Luk 23:46). Så kommer Anden över Jesus när han står och ber (v. 21; man bad mest stående, som i vår mässa). Johannes förväntar en kraftfull Messias som kommer för att döpa med helig Ande *och eld* (v. 16). Denna eld verkar han se som Guds straffdom (v. 17; jfr Jesus i Luk 12:49-50). Bilden av helvetets eld är (som så mycket hos Döparen) från profeten Jesaja (Jes 66:24). Vatten släcker eld: Johannesdopet avsåg kanske att symboliskt skydda mot *den kommande vreden* (jfr Matt 3:7). Johannes är ödmjuk. Han kan inte ens se sig själv som Messias lägste slav (= den som knyter upp sandalerna, v. 16). Kyrkans liturgiska tjänare bör ha samma sinnelag.

Lukas uppfattar *duvan* som en konkret gestalt. Varför en duva? Gud beskrivs som örn i 5 Mos 32:11 f, dvs. örnen som *omsorgsfull förälder*. Duvans omsorg är väl känd (som hönans, jfr Luk 13:34). Den står för blidhet, trohet. Den återvänder gärna och kan därför bära brev. Efter syndafloedens slut återkom den till Noa med en olivkvist i näbben och blev så tecknet på att en ny värld hade fötts, att vredens tid var över (1 Mos 8:11). Jesus är alltså **en ny början för mänskligheten**. Hans bön öppnar himlen (v. 21). I vårt dop blir vi med honom Guds barn och tilltalas av Fadern med samma ord som han: *Du är mitt älskade barn, du är min utvalde* (jfr v. 22).

MÅNDAGEN I FÖRSTA VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Heb 1:1-6** (*Gud har talat till oss genom sin son*)

Under julen har vi firat att Guds Son skulle *träda in i världen* (v. 6). Nu ska vi under fyra veckor läsa ur Hebreerbrevet. Vi får i dag inledningen, högtidlig som Johannesprologen (Joh 1:1-18). Brevets tema är *Jesus, vår himmelske överstepräst*, som renat oss från synd. Han är inte bara en ängel, som vissa irrlärare tydligen påstod. Vi ska hålla fast vid honom, trots förföljelser, och inte förtvivla. Brevet riktar sig till människor som inför svårigheterna frestas att lämna kyrkan till förmån för synagogan. Vem författaren var vet vi inte säkert (Apollos? jfr Apg 18:25). Han var en välutbildad kristen av judisk börd.

Evangelium: **Mark 1:14-20** (*Omvänd er och tro på budskapet*)

I vardagsmässorna ”under året” läser vi ur Markus, sedan Matteus och slutligen – under hösten – ur Lukas evangelium. Vi börjar i dag med Markusserien. Vi ser här att Simon (Petrus), Andreas, Johannes och Jakob (den äldre) lämnar sina nät. De lämnar även sina sociala nätverk. Kallelsen till **tjänst åt det nya Gudsriket** har sitt pris (jfr Mark 10:28) – kanske konflikter inom familjen? Detaljerna med kastnätet och faderns namn är minnen från denna stund då de bröt upp och en helt ny vardag med Jesus började. Jesu roliga uttryck – ”människofiskare” – glömde de aldrig. Det är sinnrikt: en fiskare måste vara *tålmodig, uthållig och försiktig* – egenskaper som i hög grad behövs i den pastoral tjänsten åt människor. Johannes döparens arrestering daterar hela scenen (v. 14). Markus tar för givet att hans läsare vet om Döparens öde. Senare säger han något mer om denna dystra sak (Mark 6:14 f).

Ni har inte utvalt mig, utan jag har utvalt er... (Joh 15:16).
--

TISDAGEN I FÖRSTA VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Heb 2:5-12** (*Jesus måste bli fullkomnad genom lidande*)

Jesus, den gudomlige messianska *Människosonen* som förutsagts i profeten Daniels bok (Dan 7:13f), tolkas här in i kung Davids jublande Psalm 8, som ska understryka att Jesus vida överträffar änglarna i betydelse (det fanns tydligen kretsar som ville reducera Jesus till en ängel). Författaren påminner i v. 12 om bibelställen som var väl kända bland hans kristna läsare såsom syftande på Jesus: Ps 22:23 och Jer 8:17. Jesus är vår hjälte och Gud – hans undergång är inget att skämmas över utan är orsaken till att vi som tror kan träda in i himlens glädje.

Evangelium: **Mark 1:21b-28** (*Han undervisade med makt*)

Det andliga mörkret, onskans makter som alltid ligger på lur, var man långt mer medveten om i antiken än i dag. Krafter som vill oss ont, som fördärvar vårt religiösa och kroppsliga liv, som gör människor till onskans tjänare eller rent självdestruktiva såg man spår av i allt, från vardagens händelser till storpolitiken (t.ex. den romerska ockupationsmakten såsom representanter för djävulen). Jesus predikar ”med makt” (v. 22). Hans ord ledsagas av uppseendeväckande händelser som nu när demonen skäller som en galen hund och stör Jesu undervisning. Den vet vem Jesus är och försöker få ett sorts magiskt övertag genom att avslöja Jesu identitet, men detta trollknepp stoppas direkt. Jesus gjorde ett ”överväldigande” intryck, sägs det (det grekiska ordet betyder närmast ”chockerande”). Jesu order ”Tig!” var som Guds egen röst (jfr Mark 4:39; Ps 107:29). Det väckte respekt, ja fruktan. Vad han predikade var evangeliet om Guds rike (v. 14-15). Här var **godhet, sanning** och **styrka** kompakt närvarande. Han talade med makt och myndighet, under hänvisning till sin egen auktoritet i ämnet. Aldrig hade man sett eller hört något sådant.

Lyssna! Hör på! Var inte för stolta, ty Herren själv talar (Jer 13:15).

ONSDAGEN I FÖRSTA VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Heb 2:14-18** (*Han måste i allt bli lik sina bröder för att bli barmhärtig*)

Må Jesu lidande alltid vara i våra tankar – beviset på hans kärlek och medkänsla med oss. Varför led han? För att *befria, sona* och *hjälpa*. Han bröt syndens och dödens järngrepp om oss: vi förlamas så lätt av den *fruktan för döden* som gör oss till *slavar* under synden (v. 15). För att säkra sin position och utvidga sin maktsfär kan människor vara beredda att gå över lik. Diktatorer och terrorister offerar andras liv för att dämpa sin egen dödsfruktan. Jesu kärlek befriar oss till en sann mänsklighet och solidaritet, som inte ens under hot söker sitt eget utan allas bästa.

Evangelium: **Mark 1:29-39** (*Han botade många som led av olika sjukdomar*)

Guds Son är sänd till människorna för att vara *lärare* men tas genast i anspråk som deras *läkare*. Han väljer att göra båda delarna och så genom sina gärningar bevisa sina ord, nämligen att Gudsriket håller på att bryta in i världen. Kristen förkunnelse bör alltid ledsagas av barmhärtighetsgärningar. Så är det helt naturligt att vi intill många kyrkor ute i världen ser en vårdinrättning och en skola. Varje kristen representerar Jesu budskap och har omgivningens ögon på sig, vare sig han eller hon ”missionerar” aktivt eller inte. Kom ihåg att du representerar Jesu *omsorg*, inte bara hans lära. Omsorg förväntas av dig – och även de som säger att de inte tror på Gud hoppas på det. Där du vistas ska det kännas som att Herren har gått genom rummet. ”Men jag kan väl inte utföra mirakel!” säger du. Det vet du inte och du behöver inte spekulera över det heller. Bara bry dig om andras nöd, så får du se vad som händer.

Det finns ett finstämt samspel mellan psykisk och fysisk hälsa. Simons svärmor (v. 30) kan ha burit på rädsla och motvilja mot den nye Mästaren. Det kan ha orsakat febern. Men mötet med Jesus tog bort oron och hon blev kry igen.

Den som gör som Jesus måste kunna dra sig undan i fred för vila och bön (v. 35). *Alla söker efter dig*, säger Simon Petrus (v.37, ordet kan också översättas med ”förföljer”).

Bota de sjuka som finns där och säg till folket: Guds rike är snart hos er (Luk 10:9).
--

TORSDAGEN I FÖRSTA VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Heb 3:7-14** (*Uppmuntra varandra varje dag*)

Författaren ville varna sina adressater från att tappa tron på Jesus som de undervisats i, med hänvisning till Ps 95:7-11 som i sin tur beskriver israeliternas uppror mot Gud i 2 Mos 17:1-7. Att höra Guds röst ”i dag” (v. 7-8 och 13) är att *uppmuntra varandra* (v. 13) och troget hålla sig till dem som *har del i Kristus* (v. 14). I klartext: stanna kvar i Kristi kyrka så länge du lever, bli inte bitter och hård, uppmuntra dina bröder och systrar och inse att även du behöver deras stöd.

Evangelium: **Mark 1:40-45** (*Genast försvann spetälskan, och han blev ren*)

”Spetälska” kan i Bibeln stå för flera hudsjukdomar (t.o.m. kläder och hus ansågs kunna få ”spetälska” (mögel) och skulle då renas genom omständliga riter, se 3 Mos kap.13-14). Man fruktade smitta och höll sjuka utanför städerna, där de fick ta hand om varandra. De var som levande döda. De skulle gå i sönderrivna kläder och ropa ”Oren! Oren!” Man såg dem som straffade av Gud. Så fick de förutom sin sjukdom bära på känslan av att vara förkastade. En sådan människa slänger sig nu i smutsen framför Jesus – i samhällets och sina egna ögon är han inte heller annat än smuts och orenhet. Jesus flyr inte. I Jesus kommer Gud själv sådana utstötta människor till mötes. Han vill återge dem deras plats i Gudsfolkets ”heliga sfär”.

Jesu ”vrede” i v. 41 är en helig vrede som riktar sig *mot sjukdomen* (eller mot demonen bakom som ansågs ha orsakat den), ja mot hela mannens situation, hans utanförskap, hans förnedring. Med samma lidelsefulla vrede driver Jesus ut *synden* ur oss så att vi åter kan vara Guds fria barn. Vi vanställer alla Guds avbild inom oss genom *synden*. Jesus återställer den i *absolutionen*. Den spetälske mannens historia är vår egen berättelse.

Människosonen har kommit för att söka efter det som var förlorat (Luk 19:10).

FREDAGEN 18 januari:

S:T ERIKS DOMKYRKAS INVIGNING

Vi har en katolsk *katedral* i Sverige, en samlings- och utgångspunkt för stiftets verksamhet. Vår domkyrka nära Medborgarplatsen i Stockholm, vars invigningsfest firas idag, har faktiskt den titeln.

Dagens första läsning, ur profeten Jesajas bok, påminner oss om att vi som en gång varit ”främlingar” för Gud (genom vår synd och okunskap, v. 6) får känna oss välkomna, ja glädjas där. *Mitt hus skall kallas ett bönens hus för alla folk* (v. 7): orden påminner med stort allvar om Jesu rening av templet (Mark 11:17) men också om att vi verkligen ska låta *alla sorters* människor känna sig hemma där. Syndare och helgon flockas kring Herren. Hebreerbrevets ord i andra läsningen vill få oss att stanna upp och liksom patriarken Jakob i öknen inse platsens helighet: *Detta är en plats som väcker bävan, det måste vara Guds boning, här är himlens port* (1 Mos 28:17). Ja, vissa platser är verkligen helgade och särskilt lämpliga för möten med Gud – Jesu ord i dagens evangelieläsning vill inte relativisera detta utan visa hur vi ska tillbe Gud där: *i ande och sanning* (Joh 4:24). Det betyder: i sanningens Ande. Det är varken på samariernas berg Gerizim eller i templet i Jerusalem som den nya gudstjänsten ska ske, utan i Jesus och hans Ande. Jesu kropp är det nya Templet (Joh 2:21). Han skänker sin Ande som ger liv åt den gudstjänst som nu ska ersätta tempelkulten i Jerusalem. De som i dopet har tagit emot Anden från ovan (Joh 3:5) kan tillbe Fadern på det rätta sättet, vilken etnisk grupp de än tillhör. Fiendskapen mellan samarier och judar och alla andra nationaliteter är upphävd (jfr Ef 2:14 ff).

Vår domkyrka togs i bruk 1892 och med sina moderna utvidgningar invigdes den på Marie bebådelsedag 1983 och rymmer upp till 600 personer. Där kunde biskop Hubertus 1989 välkomna den helige påven Johannes Paulus II. Kyrkan är en skattkammare av detaljer: som taket i den moderna delen av kyrkan, trattformade ljudskärmar av mässing. De leder tankarna till de vaxkakor som bin gör i sina kupor (ända in på 1900-talet användes bara bivax för altarljus i katolska kyrkor). Flitiga bin gör honung åt oss av markens blommor, liksom kyrkans vigda tjänare gör predikningar åt oss av Bibelns böcker. Ordet *cathedra* betyder lärosäte. ”Honung ur klippan” (Ps 81:17) vill Gud ge oss. Fira dagen genom att glädja dig över allt som ”utgår ur Guds mun” (Matt 4:4)!

En av kyrkans böner på denna dag:

Gud, av levande och utvalda stenar bygger du ett hus för din härlighet. Gör din kyrka rik på Andens alla gåvor, och låt allt vad du nedlagt i oss bära frukt för ditt eviga rike.

Särskilda läsningar denna dag: Jes 56:1,6-7; Heb 12:18-19, 22-24 och Joh 4:19-24

LÖRDAGEN I FÖRSTA VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Heb 4:12-16** (*Låt oss frimodigt träda fram till nådens tron*)

Ordets vassa skärpa (v. 12-13) skrämmer inte den som vågar ställa sig framför *nådens tron* (v. 16), naken men full av tillit. Jesus förstår vår svaghet (v. 15). I v. 14 börjar brevets kärntema: *Jesus som vår sanne överstepräst* (fram tills 10:31).

Evangelium: **Mark 2:13-17** (*Jag har inte kommit för att kalla rättfärdiga, utan syndare*)

Vi förstår protesten i v. 16: Bibeln lär oss ju att INTE gå syndares väg eller sitta bland hädare (Ps 1:1). Som syndare betraktades självklart *tullindrivarna*. De drev in pengar åt den romerska ockupationsmakten och hade rätt att skamlöst berika sig på denna business. Vem de övriga syndarna (v. 15) är sägs inte men det är nog *horor* (prostituerade). De nämns ofta tillsammans med tullindrivare (t.ex. Matt 21:31). Jesus är verkligen i dåligt sällskap. Än värre: många sådana *följde honom* (= var hans elever) och *åt med honom* (= han var som en bland dem). Varför? Jesus visste att det bakom rikedomens glans kan gömma sig en fattig och förtvivlad själ. Han visste om det brinnande självföraktet och förakt för andra som låg bakom de prostituerades yttre. Han förstod vilka upplevelser som kunde ligga bakom en landsförrädares livsval. Han kände också den mänskliga värme som kan förekomma bland människor också på samhällets botten. Den knöt han an till. Jesu svar till kritikerna (v. 16-17) ställer allt i ett annat ljus: syndarna är i Guds ögon inte onda utan sjuka! Guds Son har kommit till världen för att rädda dem som gått vilse. Varför känner ”de rättfärdiga” inte igen sin Herres röst? Adam gömde sig i skam när Gud sökte honom i trädgården (1 Mos 3:8). Så gör alla som inte tror på **nåden**. *De förstod inte att jag botade dem*, säger Gud hos Hosea (Hos 11:3) – samma profet gifte sig med en prostituerad för att visa Guds folk hur Gud älskade dem trots deras otrohet mot honom. Jesus ger oss här precis som Hosea *ett profetiskt tecken*.

Herren är nära de förtvivilade, han hjälper de modlösa (Ps 34:19).
--